

ВІДЕОФІЛЬМ ЛЕОНІДА ФІЛОНОВА «ДВІ СТОЛИЦІ ПОДІЛЛЯ» ЯК НАУКОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕРІОДУ ТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті здійснено аналіз документально-історичного відеофільму Леоніда Філонова «Дві столиці Поділля», в якому висвітлено один із найважчих періодів творення української державності – 1919 рік. Розкрито значення багатогранної діяльності митця для розвитку культури Вінниччини.

Ключові слова: Леонід Філонов; відеофільм «Дві столиці Поділля»; культура Вінниччини; готель «Савой»; діячі української культури.

Abstract

The article the analysis of the documentary-historical film by Leonid Filonov «Two Capitals of Podillya», which covers one of the most difficult periods of the creation Ukrainian statehood 1919, is analyzed. Reveals the significance of researcher activities for the development culture of Vinnytsia region.

Keywords: Leonid Filonov, a video «Two Capitals of Podillya», culture of Vinnytsia region, a hotel «Savoy», figures of Ukrainian culture.

Вступ

Ім'я заслуженого працівника культури України, доцента Леоніда Філонова стоїть в одному ряду із відомими постатями культури Вінниччини. Це митець багатогранного таланту – історик, краєзнавець, культуролог, журналіст, педагог, громадський діяч.

Тривалий час Л. Філонов очолював Вінницьке обласне об'єднання товариства «Просвіта» ім. Т. Г. Шевченка, де став ініціатором проведення великої кількості культурно-освітніх проектів, конференцій, присвячених життю і діяльності видатних діячів української культури.

На Вінницькому державному телебаченні Л. Філонов вів щотижневу культурно-просвітницьку телепрограму «Вінницький плин», у якій висвітлював історичні події та порушував проблеми сучасної української культури. Учасниками програми були видатні українські культурні діячі, художники, письменники. Л. Філонов був також редактором молодіжної телепрограми «Вважаю так», яку готували за участю студентів Вінницького національного технічного університету. У програмі порушувалися проблеми мови, культурних традицій, духовності українського суспільства, висвітлювалися важливі події студентського життя [3].

Результати дослідження

Творчий доробок Л. Філонова становить близько 80 наукових і науково-популярних статей, електронний відеопосібник, цілу низку телепрограм, 11 відеофільмів. Водночас, попри вагомий здобуток Л. Філонова, його багатогранна діяльність на сьогодні залишається малодослідженою. Зокрема, постає необхідність для сучасної культурології дослідження кінематографічної документалістики Л. Філонова як важливого джерела вивчення історії та культури України, краєзнавства Поділля.

Нашу увагу привернув документально-історичний відеофільм Л. Філонова «Дві столиці Поділля» (2007). У стрічці розкрито один із найважчих періодів творення української державності – 1919 рік. Автор простежує хроніку перебування та діяльності уряду Української народної республіки (далі УНР) у Вінниці та Кам'янці-Подільському, коли ці міста тимчасово стали столицями України.

Директорія і уряд переїхали до Вінниці 2 лютого 1919 р. У фільмі йдеться, що більшість міністрів уряду УНР працювали у готелі «Савой» (Міністри Державної канцелярії, народного господарства, внутрішніх справ, військових справ, фінансів, народного здоров'я, єврейських, морських справ, народної освіти, праці, культів, пошт та телеграфів). У стрічці коротко розкрито історію готелю «Савой», що сьогодні є визначною пам'яткою архітектури, справжнім символом Вінниці. У «Савой» в

цей час були розміщені також Президія та комісії Конгресу трудового народу – парламентарного представницького органу УНР. Отже, у цей період споруда готелю стала своєрідним урядово-державницьким центром.

Варто наголосити, що саме завдяки зусиллям Л. Філонова 24 січня 1996 р. на честь річниці підписання Акту Злуки Української народної республіки та Західноукраїнської народної республіки на фасаді будинку з боку вулиці М. Оводова відкрито меморіальну дошку, на якій, під гербом України, викарбовано слова: «В цьому будинку в 1919 р. тимчасово знаходився уряд Української народної республіки».

Окрім «Савою», міністерства знаходилися в готелях «Франсуа», «Бель-вю», «Континенталь», «Палас», «Гранд Отель», а також в Учительському інституті, будівлі міської управи, споруді окружного суду, 1-й і 2-й жіночих гімназіях, приватних будинках, римо-католицькому костелі, комерційній школі. У фільмі показано більшість цих споруд чи їхніх світлин, що має вагому історичну цінність. Адже значна частина цих будівель сьогодні є архітектурними, історичними пам'ятками, що увібравши в себе досвід, життєві та естетичні ідеали багатьох поколінь, постають справжньою енциклопедією пізнання минулого і сучасного.

У стрічці детально розкрито діяльність уряду УНР у 1919 р. і показано, що Директорія «була виразником інтересів українського народу» [2, с. 40]. На основі архівних документів подано відомості про ухвалення Директорією низки законів, що сприяли розвитку української освіти та культури. Зокрема, «Закону про державну мову в Українській Народній Республіці», де чітко зазначалося, що українська мова була обов'язковою для вжитку в армії, флоті, державних установах; «Закону про освіту», в якому внесено доповнення, що в усіх вищих школах УНР запроваджуються «лектури з української мови» [2, с. 40].

У фільмі підкреслено, що саме у Вінниці відбулася активна організація освітянського життя – затверджено низку різних статутів, положень, наказів. Велику зацікавленість становить документ «Про управління шкільно-освітніми справами в межах УНР», основними завданнями якого були здійснення навчання і виховання на засадах найкращих надбань української та світової шкільної науки; постійний випуск підручників та навчальних програм; систематизація і вдосконалення мережі курсів підвищення кваліфікації; розширення мережі позашкільних освітніх закладів [2, с. 42]. Представлення і аналіз змісту цього та інших документів має вагому пізнавальну цінність, оскільки сприяє кращому розумінню історико-культурних особливостей одного з найважливіших періодів української державності.

У стрічці порушується питання про трагічну долю української інтелігенції у Радянській Україні. Зазначається про кривавий терор більшовицьких окупантів проти української інтелігенції у Вінниці.

Висновок

Таким чином, відеофільм Леоніда Філонова «Дві столиці Поділля» є науковим дослідженням періоду творення української державності, де підкреслено значення Вінниці і Кам'янця-Подільського як тимчасових столиць України. Дана стрічка постає як застереження для українського суспільства, тут звучить заклик пам'ятати і шанувати видатних діячів вітчизняної історії та культури, дбати про духовність і консолідацію власних національних інтересів.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Офіційний сайт Філонова Леоніда Володимировича / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://postati.vntu.edu.ua/filonov>
2. Філонов Л. В. Из плину часу. Історико-документальні нариси, публіцистика / Л. В. Філонов. – Вінниця : Книга-Вега, 2006. – 120 с.
3. Філонов Л. В. Електронний навчальний відеопосібник «Плин» / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://multimedia.posibnyky.vntu.edu.ua/mm/plyn_Filonov/

Сідлецька Тетяна Іванівна – канд. мистецтвознавства, доцент, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: sidletska79@gmail.com

Tetyana I. Sidletska – Ph.D. (Art), Associate Professor, Department of Philosophy and Humanities, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: sidletska79@gmail.com